

Zarja izhaja vsak dan razen nedelje in praznikov ob polu enajstih dopoldne. — Naročnina z dostavljanjem na dom ali po pošti K 1.50. Posamezna številka 6 v. Letna naročnina K 18.—, polletna K 9.—, četrtletna K 4.50. — Za inozemstvo K 30.—. — Naslov: Upravništvo „Zarje“ v Ljubljani, Šelenburgova ulica št. 6, II. nadst. Uradne ure za stranke od 11.—12. dopoldan in od 6.—7. zvečer.

ZARJA

Posamezna številka 6 vinarjev.

Uredništvo v Ljubljani sprejema vse uredniške rokopise, ki jih ne vrača. — Upravništvo sprejema naročnino in inserate. — Nefrankirana pisma se ne sprejemajo. — Cena inseratov: Enostopna petstotnica 20 vin., pogojni prostor 25 vin., poslana in razglasi 30 vin. — Naslov: Uredništvo „Zarje“ v Ljubljani, Šelenburgova ul. 6, II., uradne ure za stranke od 9.—12. dop. in od 1/26.—1/27. zv. — Reklamacije poštne proste

Štev. 89.

V Ljubljani, v sredo dne 20. septembra 1911.

Leto I.

Meso iz Trsta v Benetke.

Kratko in suhoparno je včeraj brzojav raznesel sledečo vest:

„Ker ni bilo mogoče dobiti dovoljenja za uvoz argentinskega mesa, se je parnik „Francisco“, ki je dne 9. t. m. priplul s 300 tonami argentinskega mesa, dne 15. t. m. odpeljal v Benetke. Meso je prodano v Švico. Deloma se odpravi meso od ladje naravnost v Švico, deloma se ohrani v beneških hladilnicah. Iz Argentine se naznanjene še nadalje pošiljate. Do konca leta se ima pripeljati še okrog 24.000 metrskih stotov argentinskega mesa v Trst.“

Groteska je torej dovršena. Nobenemu romanopiscu, nobenemu sestavljalcu dram se poslej ne sme več očitati, da rabi nemogoče ali neverjetne snovi. Vsaj v Avstriji je sedaj vsaka perversnost, vsako protislovje, vsaka nezmišelnost mogoča. Zakaj bolj kričave, vsako logičnost zasmehujoča burleske ne more izmisliti nobena fantazija od te, ki se je odigrala v tržaški luki. Po vsej državi se razlega klic po hrani, milijoni zahtevajo olajšanje strašne bede, pošastno se režeče in žugajoče; znamenja obupa se množe, desperacija razgreva kri kakor ogenj in kali razum in preudarnost; lakota iztega kremplje kakor volkodlak — iz avstrijske luke pa odvažajo parnik meso v tujino.

Oficijozni modrijani, ki bi radi skrili svoje cape in presleplili javnost, češ da so naši sodobniki, upirajo kazalce v čela, pa študirajo, kdo da je povzročil nedeljske nemire na Dunaju. Kakor da bi mogla beseda sama nagnati goloroke ljudi proti bajonetom in puškam! Kakor da ne bi bilo treba elementarnejše moči nego so „hujskarije“ človeškega jezika, da premaga brezumen bes vso preudarnost in da pozabijo ljudje na svojo telesno varnost in na svoje življenje! Ta elementarna sila, ki je v nedeljo podala vzorec svojega strašnega učinkovanja, je pa tako splošno znana, da ne bi bilo treba nobenega oficijoznega filozofiranja, če se ne bi vpričo prelite krvi oglašala vest, ki pa vendar nima toliko poguma, da bi priznala, kar jo peče, pa išče izhodov in pretvez, da bi se rešile greha s tem, da ga obesi drugim! Če že ni mogoče naprtiti krivde neljubim osebam in organizacijam, če ni mogoče naravnost obdolžiti socialno demokratične stranke, mora pa vsaj pomagati „nesrečen slučaj“, nastop sodre in podobni rekviziti iz stare roparnice.

Ali „slučaj“ je najslabši izgovor za državnik, ki mora razumeti zakonitosti dogodkov. „Slučaj“ je dogodek, ki ima vzroke kakor vsak drugi, le da jih ne poznamo ali pa ne razumemo. Ne razumeti vzrokov v življenju prebivalstva je pa za državnika eden

glavnih grehov. Kdor hoče vladati, mora predvsem razumeti.

Postavljeni pa smo pred dilemo: Ali naši vladajoči gospodje ne morejo ali nočejo razumeti? Nekaj pomanjkljivega je v tem oziru na vsak način, zakaj znamenje je bilo tudi pred nedeljo že dovolj in kdor je hotel slišati, je lahko slišal toliko svaril, da se ne more izgovarjati na nobeno stran. Resne besede so se izrekale na naslov vlad, tem resnejše, kolikor je položaj postajal resnejši. Ko so na seji klubskih načelnikov socialni demokratje upozorjali, da je nevarnost velika in da se je bati revolt, je gospod baron Gautsch izrekel besedo o aranžiranih nemirov. In dasi je ministriški predsednik hitro retiriral in izjavil, da ni ciljal na nobeno osebo in na nobeno stranko, je brezvestno agrarno klerikalno časopisje oderuhov z zločinsko slastjo pograbilo priliko in poseglo po najsmrdljivejšem blatu, da bi z njim obmetalo socialno demokracijo.

Toda kaj so storili socialni demokratje? Izrekli so resnico in pokazali na nevarnost, hoteči, da se odpravi. Nevarnost je resnična in nobena kleveta je ne spravi iz sveta. Videli so jo socialni demokratje. Videli so jo tudi drugi, ki ne zatiskajo namenoma oči in so opozarjali nanjo ravno tako drastično kakor socialni demokratje.

Približno pred tremi tedni smo javili, da je deželna zveza trgovskih gremijev in zadrug na Gorujem Avstrijskem sklenila resolucijo zaradi draginje in jo poslala vladi. Nihče ne bo osumil te zveze, da je socialno demokratična ali puntarska, ali da namenoma hujška, ali da „aranžira izgrede“. A resolucija te zveze, ki nima ne enega razloga, da bi želela revolte, pač pa tisoč vzrokov, da se jih boji, je izrekala:

„Splošno je znano, da vlada v Avstriji draginja, kakršne že ni bilo, kar pominja ljudje. Zlasti mesne cene so dosegle tako višino, da si le še dobro situirani ljudje ob delavnih priložnostih nekoliko mesa, siromašnejše prebivalstvo se ga že davno celo ob nedeljah odreka. Pričakovati je vrhu tega, da se sedanje nedosežne cene še bolj zvišajo. V parlamentu so stranke in močje, ki so se usmili tpečega ljudstva, podali predloge za odpomoč. Močje in stranke pa, ki vlečejo korist iz strašne bede ljudstva, so znale pokopati te predloge. Trdili so celo, da je v Avstriji dovolj živine in mesa ter da se cene le umetno privijajo navzgor. Pri tem pa so pozabili, da so sami oziroma njih zadržniki tisti, ki povzročujejo privijanje cen. Vlada sicer obljublja pomoč, ne stori pa v tej stvari nobenega koraka, ampak še ščiti te gospode. Prebivalstvu je čisto vseeno, kako se pomaga, ampak meso mora sem, in sicer prav hitro, ker ne gre, da bi široke množice stradale zaradi ko-

risti maloštevilnih posameznikov. Ne prosimo, ampak zahtevamo: Nemudoma pomoč z uspešnimi sredstvi v tej veliki stiski. Če je vzrok umetno podraževanje, naj se zoper krivce, če so visoki ali nizki, z vso strogostjo porabita §§ 482. in 483. kaz. zak., ker se je vsled sedanjega položaja bati ne le resne kršitve javnega reda in miru po velikih mestih, ampak katastrofe z najhujšimi posledicami po vsej državi.“

Trgovci, zastopani v zvezi, se morajo bati, da bi v slučaju nemirov sami postali žrtve izgredov. Bilo bi torej blazno podtikati navedeni resoluciji, da je hotela hujskati, pač pa je jasno, da je poznavajoča položaj v strahu pred posledicami zahtevala pomoči, preden bi bilo prepozno.

Po kakšni pravici se smejo socialnim demokratom, ki so enak način svarili v parlamentu, kjer je pravo mesto za to, podtikati hudobni in hujskajoči nameni?

Na Dunaju se je pokazalo strašno, krvavo znamenje. Ne tako grozno, ali razumljiva znamenja, ki ne pripuščajo nobenega dvoma, se pa kažejo po vsej državi. In socialnim demokratom ni treba prav nič hujskati, ker imajo preveč dela z nasprotno nalogo. Kdor ne živi ločen od ljudstva z zidovi, debelimi kakor hrib, razume lahko, da je treba že skoraj nadčloveške moči ne za aranžiranje, ampak za preprečenje podobnih dogodkov kakor na Dunaju.

Kdor še ni vedel, kje tiči odgovorni krivec, bi zdaj lahko odprl oči in spoznal v popolni jasnosti: V tisti nesrečni politiki, ki se zreali v uvodoma navedeni brzojavki. In komur je do tega, da mine nevarnost, ima do cilja eno samo pot: Brez odlašanja storiti vse korake, ki omilijo bedo in znižajo draginjo — ne v treh ali štirih letih, temveč hitro, preden se razširi obup tako, da bi postala katastrofa neizogibna.

Zbor nemške socialne demokracije.

(Konec Behlovega govora o maročanskem vprašanju. Glej včerajšnje „Zarje“.)

Prepričan sem, da je nagla izpremema nemške maročanske politike po cesarjevem povratku povzročila gospodu Bassermannu čudne občutke, njegov obraz se je gotovo podaljšal za četrta metra, ko je spoznal, kako temeljito je bil padel v vsenemško past in kako se je blamiral kot vodja svoje stranke. Cesar je svojemu ministru za zunanje zadeve gotovo dal krepko cokoljo. V državnem zboru bomo predvsem izkušali dognati, kakšno vlogo je pravzaprav v celi stvari igral gospod Bethmann-Hollweg. Vsled tega cesarjevega nastopa je

potem v časopisju vojnih hujšakcev kar mrgolelo žalitev veličanstva. Če bi res prišlo do vojne, bi jaz predlagal, da bi se poslala „brigada rešiteljev domovine“ naprej in ta bi morala biti sestavljena iz vseh tistih urednikov in ostalih ljudi, ki so deležni vojne hujskarije, da bi s svojimi večinoma korpulentnimi telesi pokrili bojno polje. Seveda sem prepričan, da ravno oni hujskaci ne pojdejo na vojno in da se bodo še temeljito premislili, če naj v slučaju vojne vzamejo potrebne milione iz svojih žepov.

Med tem so se uvedla pogajanja s Francijo. Da ne objavljajo vsega, kar se razpravlja, že razumem. Tudi strokovne organizacije potrebujejo v velikih bojih tajnost za svoja pogajanja. Ali to politiko molčanja, ki se uganja zdaj že cele mesece v maročanskem vprašanju, moramo najstrožje obsoditi. Tega ne more narod trpeti. Saj gre za glave ljudstva in za ljudske mošnje. Skoraj vsa stranke kličejo državni zbor in zahtevajo pojasnil od oficijoznega časopisja. Nujna posledica vladnega molčanja so vsakovrstne govorice in predvsem vznemirjenje bank in vsega trgovskega sveta. Opraviti imamo z mednarodno žlahto kapitala, kar se tudi lahko smatra za uspešno mirovno garancijo.

Vpričo vseh teh razmer bi morala biti vlada pač blazna, če bi hotela goniti stvar do skrajnosti. Naš nastop v tem vprašanju je seveda med našimi nasprotniki zbudil kričanje o brezdomovinski socialni demokraciji. Pravili so, da agitira socialna demokracija celo za generalno stavko v slučaju vojne. Niti na misel mi ne prihaja, da bi se le z eno besedo dotaknil teh debat o generalni stavki. Naše stališče v slučaju vojne je davno določeno na mednarodnih kongresih. V Stuttgartu so Francozi zahtevali, da se mora razglasiti splošen štrajk, če izbruhne vojna. Jaz sem takrat v komisiji izjavil, da bi bila resolucija s tako vsebino za nas nesprejemljiva. Ko so druge dežele v komisiji prišle s to zahtevo, sem izjavil, da tu ne moremo sodelovati. Dosegel se je sporazum in resolucija, ki je bila sprejeta, izrekala, da je vsakemu narodu v slučaju vojne prepuščeno, da pravna kakor more. V teh debatah si marsikdo ne napravi jasne slike o pomenu vsega vprašanja. Kakšno obliko pa pravzaprav dobe stvari v slučaju vojne? To je velikanske važnosti. Prvi dan mobilizacije se pokliče vse za vojno sposobno moštvo do zadnjega moža pod orožje. To je dandanes 5 do 6 milijonov mož. Posledica bo revolucija vseh naših socialnih razmer. Na milione delavcev pokličejo od njihovih družin, ki nimajo na to nič več kaj jesti. Par stotisoč malih obrtnikov lahko napove bankrot. Kurzi čakajo padec, o katerem smo dobili sedaj le majhen primer. Velikanska izvozna trgovina se prekine, nešteta

MAKSIM GORKIJ:

Mati.

Socialen roman v dveh delih.

— In pa, prosim Vas, ne razgovarjajte se z njim, škoduje mu ...

Mati je prikimala z glavo. Zdravnik je odšel z urnimi, drobnimi koraki. Jegor je zatislil oči, kakor da bi umrl, le prsti njegovih rok so se tiho gibali. Od belih sten tesne izbe je vel suh hlad in blede, kalna bridkost ... V visoko okno so gledali kodravi vrhovi lip, v temnem, pralnem listju so se jarko blestele žolte lise — hladni pozdravi prihajajoče jeseni.

— Smrt se mi bliža počasi ... — je dejal Jegor nepremično, ne da bi odprl oči. — Smilim se ji — kakšen krepak fant sem bil ...

— Molči, Jegor Ivanovič! — je prosila mati tiho in ga pobožala za roko.

— Potrpite botrica, kmalu obmolknem ...

Zasopel je in s silnim naporom spravljaj besede iz prsi; z dolgimi odmori oslabljenosti je nadaljeval:

— Prekrasno je, da greste z nami ... prijetno je videti vaš obraz ... in vaše pozornost, odkrite oči ... vašo navpnost ... Kakšen bo njen konec? — se vprašujem — in bridko je, ko pomislim, da vas čaka ječa, kakor vse druge, pregnanstvo in vsakovrstne avinjarije ... Ali se ne bojite ječe?

— Ne! — je odgovorila preprosto.

— Seveda ... Ali navsezadnje je ječa le — grob ... mene je pohabila ... odkrito rečeno — hoče se mi umreti ...

— Morda pa ne umreš še tako kmalu! — mu je hotela reči, ali pogledavši ga v obraz, je obmolknila.

— Se bi lahko delal ... ne slabo ... A če ne smeš delati, in je življenje preglupo ...

— Resnično, a ne tolažilno! — se je mati nehota domislila Andrejevih besed in težko vzdihnila. Močno je bila utrujena in hotelo se ji je jesti. Monotonsko, vlažno šepetanje bolnikovo je napolnjevalo izbo in onemoglo poželo po gladkih stenah. Vrhovi lip za oknom so bili podobni nizkim oblakom in njih žalna črnota je zbujala začudenje. Vse je nekam čudno zamiralo v mračni nepremičnosti, v žalobnem pričakovanju noči ...

— Kako mi je slabo! — je dejal Jegor in zatisniviši oči obmolknil.

— Zaspil je dejala mati. — Nemara ti odleže.

— Potem je poslušala njegovo dihanje, ozrla se naokolu, sedela nekaj trenutkov nepremično, prevzeta od ledene žalosti in zadremala.

Oprezen ropot pri vratih jo je zdrnil; planila je kvišku in ugledala odprte oči Jegorjeve.

— Zaspala sem ... oprost! — je tiho dejala.

— Oprosti mi tudi ti ... — je tiho ponovil Jegor.

Skozi okno je gledal večerni mrak. Moten hlad je davil oči, vse je nekam potemnelo, tudi bolnikovo obličje se je stemnilo.

Zašumelo je in oglasila se je Ljudmila. — V temi sedita in šepetata ... Kje pa je gumb?

Izto je zalila bela, neprijazna svetloba. Sredi nje je stala Ljudmila vsa črna, visoka, ravna.

Jegor je zadregetal po vsem telesu, vzdignil je roko k prsim.

— Kaj! — je kriknila Ljudmila in skočila k njemu.

Pogledal je na mater z otrplimi očmi, ki so bile vse večje in čudno svetle.

— Čakaj ... — je zašepetala.

Široko je zazijal, vzdignil glavo in iztegnil roko ... Mati je oprezno prišla njegovo roko in zadržujoč dihanje je gledala na Jegorjev obraz. S krčevito in silno kretnjo vrata je vzravnal glavo in dejal glasno:

— Ne morem več ... končano ...

Njegovo telo je mehko zatrepetal, glava je omahnila nazaj na pleča in v njegovih široko odprtih očeh je mrtvo odsevala hladna luč svetilke nad posteljo.

— Dragi moj! — je zašepetala mati.

Ljudmila je počasi odšla od postelje, se ustavila pred oknom in gledaje predse dejala z neobičajno glasnim, Vlasovski neznanim glasom:

— Umrl je ... Sklonila se je, naslonila se s komolci na okno in rekla s tresočim glasom:

— Umrl je ... mirno in moško ... brez tožb ...

Nenadoma, kakor da bi jo udaril po glavi, je padla na kolena, zakrila z rokami obraz in zastokala zamolklo.

Mati je zložila Jegorju težke roke na prsih, popravila na blazini čudno toplo glavo in otrajaje si solze je stopila k Ljudmili, sklonila se nad njo in tiho pogladila njene goste lase. Ženska se je počasi obrnila k njej — njene motne oči so se bolno razširile, vstala je na noge in s trepetajočimi ustni zašepetala:

— Davno ga že poznam ... skupaj sva živela v pregnanstvu, sedela skupaj v ječah ... Časih je bilo neznosno, ostudno, mnogim je upadlo srce ...

Suho, glasno ihtenje ji je stiskalo grlo, z naporom ga je zatrla, in približavši materinemu obrazu svoje obličje, omečano z nežnim, žalnim čuvstvom, je nadaljevala svoj šepet iht, brez solz:

— A on je bil zmerom vesel, šalil se je, smejal ... moško zakrival svoje gorje ... bodril slabotne ... Tam v Sibiriji brezdelje uničuje ljudi in zbujala zla čuvstva ... kako se je on boril z njimi ... kakšen tovariš je bil, če bi vedeli. Težko, mračno je bilo njegovo življenje ... a nihče ni slišal od njega tožb ... nihče, nikoli. Najboljša njegova prijateljica sem bila ... marsikaj sem dolžna njegovemu srcu, vse mi je dal, kar je le mogel, a osamljen in utrujen ni nikoli prosil v zameno ne ljubezni, ne pozornosti.

(Dalje.)

obrtne podjetja se ustavijo. Črne živile poskočijo na nedosežno višino. Tu ne vprašujejo množice več za generalni štrajk, tu zahtevajo kruha in dela. Kdo pa naj podpira družine brezposelnih? Blagajne strokovnih organizacij bi bile v par dnevih bankrotne. **Državo samo velja vsak dan mobilizacija 45 do 50 milijonov.**

Tedaj pa še vojna sama, strašna opostojenja vsled kolosalno razvite orožne tehnike. Iz tega nastane razpoloženje, o katerem si ne more nihče napraviti pravega pojma. L. 1904. sem v državnem zboru dejal Bülowu: „Gospod kancelar, ali veste, kaj je potem, če se to zgodi? Tedaj je obstanek meščanske družbe na kocki. In tedaj nismo mi tisti, ki so to povzročili, ampak zastopniki meščanske družbe sami so odgovorni za neznansko bedo in za nepregledne posledice take vojne“. Pa potem vojni stroški! Bismarck je zahteval 120 milijonov tolarjev. Ponujali so jih po 5 odstotkov obresti in rezultat je bil, da so dobili 68 milijonov namesto 120. Da odkrito priznam, sem se zadnje dni veselil, ko sem videl strah prebivalstva, ki se je izražal v naskokih na hranilnice. Mislim sem si: To je za vas tam gori prav zdravo, kaj takega še niste doživeli. Koliko kričatev pa je že doživelo vojno? O vsem kar je bilo treba prenašati leta 1870. 71., molči naša vojna zgodovina. Ali kdor je sam preživel vso muko in bedo, si pač ne želi ponavljanja. In kar še pride, bo neskončno hujše in silnejše.

Zato vas vabim, da glasujete za predloženo resolucijo. Vaši zastopniki v parlamentu bodo izvršili vso svojo dolžnost, in onim tam gori temeljito povedali kako sodi ljudstvo o politiki...

Soglasni sprejem resolucije in nje vsebina je našim čitateljem že znana iz brzojavnega poročila.

NOVICE.

*** Vlada in draginja.** Neki sotrudnik graške „Tagesposte“ je imel pogovor z visokim aktivnim državnikom in ga je izpraševal, kaj misli vlada ukreniti proti draginji. Ta državnik je pripovedoval, da hoče uvesti čimprej sporazumno z mestni občirno a p r o v i z a c i j s k o a k c i j o, da se kolikor mogoče omeji prekupovanje. Na Dunaju se n. pr. cena zelenjadi od 2. po noči do podrobne prodaje ob 6. zjutraj podraži za več kakor 100 odstotkov. Storitvi se imajo koraki, da se nabavijo velike množine krompirja po ceni. Tudi nakup žita se mora urediti, pa tudi nadzorovati. Poročevalec je vprašal državnika tudi zaradi mesa in se je razvil sledeči dvogovor: Državnik je dejal: „Pogajanje z Ogrsko bo bližnje dni končano. Nikakor ne izdam preveč, če povem, da se bo pod naslovom sile skrbelo za uvoz zmazlega mesa.“ — „Tudi argentinskega?“ — „Gotovo, tudi argentinskega.“ — „A v kakšnih množinah?“ — „To se še ne more določiti s številkami. Ali vlada se bo ozirala na tiste množine, ki jih bodo mesta naznanila kot potrebne.“ — „Do kdaj je pričakovati te korake?“ — „Najdalje do 5. oktobra, ko se snide parlament.“ — „Torej soglašate Ogrska vendar z uvozom prekomorskega mesa? Za koncesije ali brez koncesij?“ — „Dejal sem že: Pod naslovom akcije v sili, za sedaj do konca leta. O koncesijah pač ne more biti govora.“ — Kar se nadaljnjih korakov tiče, je državnik naglašal, da so obširnejši sklepi naloga državnega zbora... Če je resnično, kar pripoveduje „Tagespostin“ poročevalec, bi bilo torej upati, da se je vlada vendar spametovala. Čas bi bil že res.

*** Resničen čudež iz najnovejšega časa.** Različne so metode duhovnih obrtnikov pri fabriciranju čudežev iz najnovejših časov. Čudeži se navadno gode pri hromih, beteznih, gluhih, slepih in pri leta in leta na težkih boleznih bolehalo bolnikih, katerim ni mogla dati tolažbe „hladna“ medicinska znanost. Tak čudež je dal povoda tudi porotni razpravi, ki se je vršila zadnji teden v Lincu vsled tožbe monakovskega zdravnika dr. Aignerja proti župniku Antonu van der Bomu iz Oberhollabrunna zaradi razžaljenja časti. Obtoženi župnik je leta 1905 izdal neko brošuro z naslovom „Resničen čudež iz najnovejših časov“, v kateri je s sladkimi besedami naslikal neko čudovito ozdravljenje. Delavec Peter de Rudder si je l. 1867. pri sekajni drv popolnoma zmečkal levo nogo. Kljub vsej zdravniški pomoči je baje za vedno ostal pohabljen in se je le z naporom premikal po dveh bergljah. Leta 1875. pa je prišel Peter de Rudder — tako pripoveduje brošura — slučajno v belgijsko mesto Ostacker, kjer je čudodelna podoba matere božje, h kateri romajo neštete množice. Delavec je z iskreno pobožnostjo zaprosil pri materi božji ozdravljenja. Trikrat je obšel sveto podobno. In glej čudo! Peter de Rudder se je naenkrat začutil popolnoma zdravega. Daroval je berglje materi božji in od tistega časa je bila njegova noga popolnoma zdrava, kar so morali tudi zdravniki konstatirati. Župnik pa je v brošuri tudi bahato izjavil, da izplača 1000 kron onemu, ki bi dokazal nasprotno in ovrgel

zgodovinsko resnico tega čudeža. Leta 1908. se je oglasil dr. Aigner v posebni knjigi proti resničnosti omenjenega čudeža ter navedel protidokaze. Takoj je nastala med zdravnikom in župnikom polemika, v kateri je jezni župnik začel zdravnika obkladati z raznimi klerikalcem lastnimi psovkami in drugimi žalitvami. Na to je dr. Aigner tožil. Porotniki so spoznali župnika za krivega; sodišče pa ga je obsodilo na 150 kron globe ali 3 dni zapora. O čudežu samem se ni razpravljalo.

*** Nesrečna poročena.** V koč mlađega kmeta Petra Vukotića iz Drugle v Bosni se je v prvi noči po poroki priplazila velika strupena kača, ki je med spanjem napadla mladi zakoniki par. Mlada človeka sta kmalu podlegla hudim kačjim pikom ter umrla v groznih bolečinah.

*** Odvetniški kandidat Bagrov** ni le ustrelil Stolpina, ampak prizadel je tudi ruski policiji strašen udarec. Načelnik kijevske tajne policije Kuljabko je ves iz sebe. Bagrova so namreč smatrali za spretno porabnega in zanesljivega tajnega špicela in ravno Kuljabko mu je brez meje zaupal. O vlogi Bagrova med revolucionarji pripovedujejo zdaj neštete storije, ki jih pač ne bo lahko kontrolirati, ker jih gotovo ne raportirajo revolucionarji sami policiji. Ali to je pač razumljivo, da učinkuje atentat njenega nastavljenca naravnost tragično na policijo. In da stvar ni videti posebno naravna, je že res. Ali take so posledice špionskega korumpirajočega sistema. Tistih sredstev, ki jih rabi policija, se poslužujejo tudi njeni nasprotniki. Zoper špionažo organizirajo tudi države protišpionažo in tako postane stvar nazadnje vendar naravna. Seveda pa mora biti policija zbežana. Če jo je mogel prevariti tako zanesljiv uslužbenec, kakršen je bil po njenem mnenju Bagrov, koliko je tedaj morda še hujših med tistimi, ki jih sama plačuje?

*** Enoinpetdeset let v ječi.** Pisar Edward Kym, ki je bil zaradi umora obsojen na dosmrtno ječo, je v strigavski kaznilnici umrl kot 84leten starec. Nastopil je svojo kazen l. 1860 in je predsedal enoinpetdeset let v jetnišnici. Njegovo truplo so izročili anatomskemu seminarju v Vratislavi.

*** Čudna cvetlica.** V Arabiji raste svetlo rumena cvetka, ki nosi črna semena grahove velikosti. Domačini posuše ta semena in jih raztolčejo v prah. In če človek, ki se morebiti še ni nikdar smejal v svojem življenju, zavžije ta prašek, se naglo spremeni. Dotičnik se začne obnašati kakor kak „neumni Avgust“ v cirkusih, pleše, poje in se gro m k o s m e j e. To razpoloženje traja nad eno uro. Potem sledi trdo spanje. Ko pa se tak človek prebudi, je vse pozabljeno. O vseh svojih neumnostih, ki bi mu drugače delale težko vest, se ne ve več spominjati; sploh ne ve o ničem, kar je delal in počel.

Ljubljana in Kranjsko.

*** Današnjemu listu** je priložena priloga parobrodne družbe „Avstro-Amerika“, katere zastopnik je g. Simon Kmetec, v Ljubljani, Kolodvorska ulica št. 26.

— Četrtil francoski Henrik je nekoč — tako pripoveduje Hardouin de Péréfixe — dejal savojскому vojvodi, da hoče privedi Francijo tako daleč, da bo imel v njegovi državi vsakdo svojega piščanca v loncu. Henrik IV. je vladal od leta 1589 do 1610, ko ga je umoril menih Ravallac. Minilo je torej tristo let od tistih časov, ali Henrik je bil slab prerok. Prijazno upanje se ni izpolnilo pod njegovo vlado na Francoskem in ni uresničeno danes — tudi v naši krščanski Avstriji ne. Izpremenilo pa se je vendar marsikaj — tristo let ne mine kar tako! Od piščanca v loncu je ljudstvo danes bolj oddaljeno kakor takrat, ko so jezuitje odobravalni umor kralja. Danes se ljudstvo niti misli ne upa, kako bi bilo s piščancem, ker si še navadnega govejega mesa ne more kupiti in ker se že marsikdo boji, da še krompirja ne bo. Ali izpremenilo se je tudi nekaj drugega. Od dne do dne je namreč več tistih, ki spoznavajo, da ne spravi nobena kraljevska želja piščanca v loncu, temveč da so pravi vladarji sveta tisti, ki odločujejo na gospodarskem polju ne po božji, temveč po mlosti kapitala in posesti. In zato smo danes, če ne ravno kuhanemu piščancu, pa vendar bolj šemu položaju bližji kakor v Henrikovih časih. Česar ne more dati noben kralj, to si mora ljudstvo priboriti — v tem spoznanju je največji napredek in v sedanjih nezasišanih bedi je to spoznanje zavednemu delavstvu najmočnejša opora. Čim bolj hujša svetohlinsko oderuštvo, tem jasneje spoznava napredno ljudstvo svoje ga sovražnika in umeva, da je proti temu brezsrčnemu sovražniku nerazdruživa sloga, krepka organizacija in železna vztrajnost edino sredstvo, ali zanesljivo sredstvo.

— Osrednji odbor „Vzajemnosti“ ima zadnjo sejo pred izletom tržaških sodrugov v sredo zvečer ob 8. v pisarni železničarske podružnice na Besljevici št. 22.

— Ženski veselnjaki odsek za nedeljsko veselico se vabi na sejo osrednjega odbora „Vzajemnosti“ v sredo zvečer ob 8.

— Reditelji za nedeljski sprejem tržaških gostov se zbera na posvetovanje v sredo

zvečer in se udeležijo seje „Vzajemnosti“, ki bo istočasno pri Petriču.

— Podružnični odbor „Vzajemnosti“ v Mostah ima v četrtek ob 8. zvečer v gostilni pri Podobniku važno sejo.

— Akad. fer. društvo „Prosveta“ in „Sava“ prirediti v soboto 23. t. m. v veliki dvorani „Mestnega doma“ velik javen informativen shod o stanju slovenskega vseučiliškega vprašanja. Na shodu govore: g. dr. poslanec dr. Vladimir Ravnihar, vseučiliški docent dr. Mihajlo Rostohar ter jurist Saša Železnikar. Na shodu se ima podati jasna slika dosedanjega stanja vseučiliškega vprašanja, naglašati potreba stanovskega vseučiliškega društva, ki skrbi za slovenske docente ter pomen praškega provizorija in odkloniti prizadevanje, da bi se obrnil tok slovenskega dijaštva v Krakov.

— Občni zbor pevskega odseka „Vzajemnosti“ je bil v nedeljo 17. t. m. ob pol 11. dopoldne. Dosedanji načelnik Mihle je podal obkratek poročila o odborovem in odsekovem delovanju, ki je bilo soglasno odobreno. Blagajniško poročilo je podal sodrug Vičič, ki je konstatiral, da je odsek kljub veliki fluktuaciji izvršujočih članov, tokom leta vendar dobro napredoval, in pri marsikateri prireditvi sodeloval z dobrim uspehom, želeli bi bilo da bi zbor v bodoče še bolj napredoval. Podpornina članov je znašala

od 1. maja 1910 do 14. septembra 1911	4130—	K
Zbirka in darila	106-03	"
Odsekove prireditve	1457-70	K
Zbirka za nagrobni trak	14-50	"

Dohodki skupaj	1991-23	K
Plača pevovodji od 1. maja 1910 do 15. septembra 1911	634-90	K
Notni material	14-60	"
Odsekove prireditve in društveni znaki	1210-17	"
Pogrebni stroški in razno	82-69	"
Izdatki	1943-16	K

Bilanca:		
Dohodki skupaj	1991-23	K
Izdatki skupaj	1943-16	"
ostanek za 16./9. II	48-07	K
Potovalni sklad za izlete je doslej narastel na	18-20	"
Skupaj je gotovine	66-27	K

Poročila nadzorstva sta podala sodrug Lehpaer za centralno nadzorstvo, in sodrug Sajovic za odsekovo nadzorstvo, ki sta oba poročala, da je blag. v najlepšem redu, ter predlagala, da se daljlagajniku absolutno rij S. Arko je zahteval od blagajnika neka pojasnila, ki sta mu jih podala sodr. Vičič kot blagajnik odseka in sodr. dr. Tomšič kot načelnik „Vzajemnosti“, s pojasnilom se je interpelant zadovoljil. Absolutno je bil soglasno sprejet. Obširna debata se je razvila o preureditvi odseka. Sodr. dr. Tomšič je pojasnil ugodnosti za slučaj preureditve, v debato so posegli sodrug Vičič, Schauer, pevovodja Balog in sodr. Lehpaer. Sklenilo se je, da ostane pevski zbor „Vzajemnosti“ še nadalje odsek z lastnim vodstvom. Nato se je vršila volitev odbora, sodr. Vičič je zavzemal stališče, da bi bilo voliti le nekaki ožji izvrševalni komite, ki bi imel nalogo, da posreduje med glavnim vodstvom zveze in pevskim zborom in da zastopa koristi zbora pri sejah glavnega odbora; sodr. dr. Tomšič, Schauer, Arko in drugi so temu ugovarjali in se je sklenilo voliti popoln odbor. V odbor so bili soglasno izvoljeni: Sodr. Vičič za načelnika, Schauer za njega namestnika, sodr. Arko za blagajnika, Volf za njega namestnika, sodr. Vrtnik za zapisničarja, Eber za njega namestnika. Revizorji so sodr. Zajc, Stenout, Uršič, namestniki Mehkota in Sajovic Ig. Pri raznoterostih so se izrekle še neke želje na novoizvoljenemu odboru; člani naj bi še bolj marljivo in pošteno sodelovali za udrditev pevskega zbora. Naznanilo sodr. Vičiča, da se je nabavil nov glasovir, se je z zadovoljstvom vzelo na znanje. Nato je predsednik zaključil občni zbor ob pol 1. popoldne na kar je zbor zapel delavsko himno.

— Po sedmih letih... Sicer ne pred sedmimi, ampak pred enim letom je neznan človek ukradel kolo posestnikovemu sinu Janu Križaju iz Gor. Senice pri Medvodah. Vsa poizvedovanja orožništva so bila brezuspešna. Pretečeno soboto pa sta prišla dva kmečka fanta s svojima kolesoma v Ljubljano ter sta nakupila več potrebščin. Ko je v soboto kupoval 18 leten fant v zposojevalnici koles na Dunajski cesti nekaj potreščin, je spoznal mož izposojevalke Ane Gorec Križajevu kolo. Poklical je stražnika, ki je fanta poklical na odgovor. Ta je izjavil, da mu je kolo prodal neki hlapec. Državno pravdnistvo bo vodilo nadaljnja poizvedovanja.

— Nezgoda na južnem kolodvoru. Pri premikanju voz si je predvčerajšnjim popoldne zdrobil desno roko premikač južne železnice Stefan Erjavac, ki stanuje v Zeleni jami. Z rešilnim vozom so ga prepeljali v deželno bolnico, ko mu je zdravnik za silo obvezal roko.

— Nezgoda. Zidarskemu pomočniku Fr. Vičaniču je 16. t. m. na neki ljubljanski

zgradbi priletela škrlica v desno oko ter ga opasno ranila.

— Porod v veži. V soboto zvečer je šla žena nekega zidarja iz Dobrunj v porodnišnico. Na Ambrozevem trgu jo je bilo pa prehitelo, vsled česar je stopila v neko vežo in porodila sinčka. Prvo pomoč ji je podala v bližini stanujoča babica, nakar so jo z rešilnim vozom prepeljali v porodnišnico.

— Podružnični odbori „Vzajemnosti“ n j se udeležijo seje osrednjega odbora v sredo zvečer ob 8. pri Petriču.

— Človekoljuben zdravnik. Iz Kranja nam pišejo: Delavec Peter Pogačnik v mlinu g. Vinka Majdiča, je nedavno nosil moko. Kar naenkrat je začutil, kakor da se mu je nekaj utrgalo v telesu; izpustil je vrečo na tla in se počasi vlekel domov, kjer je obležal. Zdravnik bolniške blagajne dr. Šavnik mu je zatrdil, da ni nič nevarnega in da bo kmalu dobro. Čez tri tedne ga je pa že podil na delo. Pogačnik se ni še čutil sposobnega za delo in je prosil zdravnika, da ga pošlje v bolnico. Dr. Šavnik pa se je zadržal nad njim: Kje pa bo bolniška blagajna jemala denar, če bo za tako malenkost plačevala bolnico. Na zdravnikovo povelje se je Pogačnik vrnil na delo; ali čez deset dni se mu je bolezen zopet ponovila in je zopet obnemogel. Ko je šel k dr. Šavniku, ga je prav surovo ostel, češ da je navaden simulant in da mu diši nezgodna renta; za nameček ga je še prav grdo osuval v trehuh. Ves užaljen in obupan je odšel delavec od surovega zdravnika; 13. t. m. se je peljal v ljubljansko deželno bolnico, kjer so konstatirali, da je smrtno nevarno bolan, da se mu je zamotalo črevesje. Omenjamo še, da je Pogačnik oženjen; poleg žene ima še enega otroka, eden je pa na poti. Nerazumljivo nam je surovo in skrajno lehkomišno postopanje zdravnikovo. Dalje pa smo tudi radovedni, če je imel g. Vinko Majdič nesrečnega Pogačnika priglasega pri nezdolgi zavarovalnici. Usoda ponesrečenega delavca je pač vredna, da pojasnita prizadeta gospoda zadevo javnosti!

— Društvo za otroško varstvo in mladinsko skrb v idrijskem okraju priredi 1. oktobra t. l. ob 9. dopoldne v razpravi dvorani c. kr. okrajne sodnije v Idriji izvanredni občni zbor. Na dnevnem redu je: 1. Dopolnilna volitev 3 odbornikov in 1 namestnika. 2. Slučajnosti.

— Liberalno-klerski kompromis v Spodnji Šiški. Ker smo parkrat omenili otročarije, ki jih uganjajo liberalci v Sp. Šiški je postalo očitno pri Ančniku — domišljavo. In predrzno tudi! Sedaj taji liberalno-klerski kompromis; kakor kača noge tako skrivajo sramotno neznačajno in breznačajno izdajstvo stare liberalne klike. Ali to jim ne bo pomagalo nič, zakaj o kravji kupčiji, ki se je sklenila med liberalci in klerikalci ve že vsa Šiška in so ravno gospodje od Ančnika to vest pridno razglašali in raznašali, dokler se jim ni posvetilo v glavah, da delajo veliko neumnost. Liberalna stranka v Šiški je bila glede na svojo moč že prej, dokler je bila edina, zelo skromna in pohlevna reč, odkar je stara klika desertirala pod praporom gospodar. stranke v klerikalni tabor ni ostalo drugega kot gostilničarska družba, kot štab generalov brez vojske. Iz svoje puste brezposelnosti se ta družba ne vzdigne če še tako na glas kriči. — Šišensko delavstvo pa bo skrbelo, da si osvoji dolavsko občino, če tudi združi protidelavsko sovraštvo zadnji dan vso to gospodo v eno bojno vrsto, da še enkrat otmo Šiško pred socialistično povodnijo. Delavsko občino delavstvo! — to je naša volilna parola.

— Volilci v Sp. Šiški, pozor! V vseh volilnih zadevah daje pojasnila do volitve volilni odbor vsak dan od 6. do 8. zvečer v hiši konsumnega društva).

Kinematograf Ideal. Opozarja se na današnje izbrane slike, posebno „Hetman Nikolajev“, ruska drama, krasna varietetna slika v barvah, slaženje na trapezu, na velekomične slike „Lotice jadrnice“ in Moric bogati stric (Prince). Petek večer smeha. V soboto „Putifarjeva žena“, zanimiva drama. 450 m od Nordisk Comp.

Tisto blago je najbolj priporočljivo ki je najboljše kakavosti in najcenejše. Med kavni pridatki je tako blago brez dvoma v prvi vrsti Kolinska kavna primes. Ta kavni pridatek glede kakovosti in izdatnosti prekaša vse druge in je zato med vsemi v resnici tudi najcenejši. Vsaka pametna gospodinja danes kupuje samo Kolinsko kavno primes, ker dobro ve, da je res najboljša.

Idrija — proti draginji.

Neprestano naraščajoča draginja hudo pritiska rudarsko delavstvo v Idriji. Cena krompirja, fižola, cena zelja, repe in sploh vseh najnavadnejših potrebščin delavskega človeka se je v kratkem času zvišala od 50 do 100% in še več. Čuker v prodajalnah je dosegel že ceno 1 K za kilogram. Obeta pa se še hujše. Zaslužek pri rudniku je pa skoro slabši nego prejšnja leta. Akord je pač dvorezen nož, ki reže v meso, če je to volja delodajalec, in obratno. Ni čuda potem, da so idrijski delavci prihiteli v ogromnem številu z ženami in otroci

H. Suttner, Ljubljana

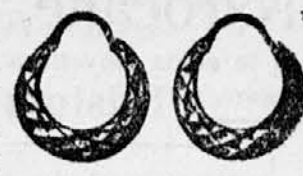
Mestni trg (nasproti rotovžu) in Sv. Petra c. 8.

Največja zaloga ur, zlatnine in srebrnine.

Prilpurna birmanska darila.

Lastna tovarna ur v Švici. Tovarn. znamka IKO.

Ceniki zastoj in poštnine prosto.

na shod, ki ga je sklicala soc. dem. stranka na 17. m. v pivarno k „Črnuemu orlu“.

Po izvolitvi predsedstva (sodr. T. Brus, I. Gantar in F. Pernel) je sodr. I. Straus naznanil, da je sl. c. kr. okrajno glavarstvo današnji shod proti draginji dovolilo, obhod po mestu po shodu pa — prepovedalo. (Viharni klici ogorčenja zoper to famozno odločitev g. Ekla. „Draginjo naj prepovedo“. „Oderuhom naj pošljejo prepoved“. „Mi pojdemo, da povemo, da smo lačni“, itd.) Sodr. I. Straus prosi zbrane, naj vzamejo to na znanje ter se po shodu mirno razidejo domov. (Viharni klici: Pa se ne bomo!). Na to podeli predsednik besedo sodru Antonu Kristanu iz Ljubljane, ki je izvajal sledeče:

Prepovedali so obhod, utemeljili so prepoved, da se je bati izgrediv in nemirov. Modra je ta utemeljitev ljudje so lačni, z grozo gledajo v bodočnost — pa tiho morajo biti, še pokazati ne bi smeli svojega gnjeva in svoje nevolje. Žandarski bajoneti so že pripravljani, pa cesarsko kraljevska gospoda se moti. Z bajoneti se da mnogo napraviti, na njih sedeti pa ni mogoče. Draginja nastaja, cene gredo v vrstolomne višine, delavci pa naj bi molčali, stradal in stradal. Klerikalci napravljajo shode ter blatijo na njih socialne demokrate kot povzročitelje draginje. Sobotni „Slovenec“ (od 16. sept.) piše v idrijskih novicah, da bi suša v idrijskem okolišu gotovo pojevala, če bi tudi socialni demokratje hodili na božje poti prosit za dež kakor so hodili klerikalci — brez uspeha. Ali je misliti večje lumparije? Obenem pa tiči v teh besedah priznanje, da Bog ni hotel ciganskih in lumparskih klerikalcev uslišati, poštene socialne demokrate pa bii!

Ali so klerikalci kaj krivi draginje? Imeli smo dva izrazita klerikalca v ministstvu, eden je bil znani Gessmann, drugi Weisskirchner! Pod Gessmannom se je utvoril kartel lastnikov petrolejskih jam, pod Weisskirchnerjem pa kartel rafinerjev petroleja. Cene petroleja so takoj poskočile za 50%. Kako so klerikalci glasovali pri carinskih pogodbah, je znano! Proti ljudstvu za magnate — to je geslo klerikalcev.

Govornik omenja dejstva, da dobivajo fabrikantje spirita 33 milijonov kron na leto v dar, samo zato, da žgo spiritus iz krompirja. (Ogorčeni klici začudenja!) Krompir manjka za hrano — država pa daje 33 milijonov v dar, da se krompir žge! Soc. dem. poslanci so po sodr. dr. Rennerju in Diamandu vložili l. 1910 predlog, da se ta dar odpravi — pri glasovanju 1. junija je predlog soc. demokratov propadel. Kapitalisti dobivajo milione še in še... — Centrala za vnovčenje goveje živine dobi 52 milijonov v dar, ker exportira živino iz Avstrije, kjer jo je za Avstrijo premalo, samo da je meso vsak dan dražje. Parobrodna družba Avstro-Amerikana je dobila par milijonov subvencije za ureitev hladilnih prostorov na ladjah v svrhu prevažanja argentinskega mesa — sedaj ga pa vozi v Italijo za Italijane, k nam pa ne sme.

Kaj je storiti proti temu? Soc. demokratje so zahtevali takojšno sklicanje parlamenta. Pri seji načelnikov pa je v imenu slov. klerikalcev izjavil poslanec duhovnik Korošec, da se nič ne mudi za dr. zbor. Govornik prebere znano resolucijo, ki je bila natisnjena v Zarji dne 11. sept. Nadalje pa: Kaj pa rudarji v Idriji kot mezdni delavci? Kot soc. demokratje imamo zahteve v prebrani resoluciji — kot mezdni delavci pa? Rudnik naj da več zaslužka, da bomo mogli sploh izhajati. Predlaga sledečo resolucijo:

„Z ozirom na neprestano naraščajočo draginjo zahteva zbor rudarjev in rudarskih žena draginjsko doklado, in sicer: za oženjene delavce po 20 K na mesec, za same po 13 kron. Ta doklada naj se izplačuje pri c. kr. rudniški blagajni od oktobra meseca naprej...“ (Konec prih.)

Štajersko.

Velikanski shod proti draginji je bil v ponedeljek večer, kakor nam poročajo, v Gradcu v Julijevi dvorani. Vesti iz Dunaja so tudi v Gradcu silno razburile delavstvo in povzročile nepričakovano velikansko udeležbo. Cele kolone delavcev so v mraku korakale proti zborovališču. Le majhen del je dobil prostora v dvorani; velikanske množice, v katerih je bilo tudi na tisoče žena, so morale ostati pod milim nebom. Pred dnevnim redom je predsednik sodrug Machold omenil dunajske dogodke in ob nepopisni razburjenosti ljudstva predlagal sledečo resolucijo:

Zbor izreka svoje ogorčenje, da daje vlada namesto hitre pomoči proti draginji na zahteve stradalajočega prebivalstva odgovor z atakami, z bajoneti in s kroglijami. Družini večeraj umor-

jenega delavca in številnim ranjencem izreka zbor svoje sočutje. Nadalje izreka zborovalci, da se ne dajo zastražiti z nasilnimi sredstvi vlade in da taki koraki le povečajo razdraženost prebivalstva. Vpričo dunajskih krvavih žrtve obljubujejo, da ne bodo mirovali, dokler se ne porabijo poštna in uspešna sredstva proti neznosni draginji in dokler se resno ne napravi konec oderuški carinski in trgovinski politiki.

Ta resolucija je bila soglasno sprejeta, potem sta govorila poslanca Pongratz in Resel. Shod je bil buren kakor malo kdaj in neprenehoma so doneli ogorčeni klici proti vladi, proti agrarcem, proti oderuštvi. Končno se je sprejela primerna resolucija glede na draginjo. Shod je bil za vladajoče kroge glasno svarilo.

Trboveljsko delavstvo ima v petek, 22. t. m. pri Pravičju v Lokah protestni shod in potem demonstracijski obhod. Več jutri.

Bančna sleparija. Že večeraj smo omenili senzacionalno aretacijo družabnikov bančne družbe Gyr Guyer & dr. v Gradcu. Dodatno poročajo, da so ubeglega družabnika in glavnega krivca Gyr-Guyerja že v nedeljo prijeli v Monakovem in ga te dni privedejo v Gradec. K slepaskim manipulacijam te družbe dodajamo še naslednje: Ta banka se je pred vsem bavila z razpečevanjem ameriških rudniških akcij, zlasti akcij Austin-Manhattan Consolidated Mining Company v Austinu Nevada. Navedene akcije je prodajala in širila na dnevnom trgu curiška prometna banka v Švici, katere ravnatelj in glavni akcionar je bil omenjeni Gyr-Guyer. Da so zadobile delnice med kupujočim občinstvom veljavo in zanimanje, je dosti pripomogla uprav ameriško-kričea reklama. Banka je razposiljala na okrog s slikami bogato opremljeno rdečo brošuro. V tej brošuri se je ljudstvu slikala v mičnih fotografijah, v kričeah slikah in v imponujočih številkah solidarnost rudniškega podjetja. Tudi nizka cena akcij je imela privlačno silo na srednje graške sloje. Izdajale so se delnice po 20 K, za katere je banka garantirala s 80% dividendo, dobivali pa so ljudje te delnice za 12 K. Ni čudno, da je naselil tem limanicam tudi spekulativni duhovnik, stolni dekan dr. Möller, ki je pokupil 13 460 kosov delnic po 12 K. V banko je vtaknil vso svojo gotovino in druge vrednostne rente.

Fait pred celjsko poroto.

(Dalje.)

Priča Julijana Jesih je izpovedala: Rajna Mici je bila pridna in lepega vedenja; bila je zelo razburljiva in nagle jeze. Letos je začela bolehati, ker je popila mnogo kisnega esenca in večkrat jedla limone. S Faitom sta se imela zelo rada. Pokazala mi je uhane, katere ji je Fait podaril za god. Nekega dne mi je povedala, da se je s Faitom skregala ter da ga ne mora več. Dobila je pisemca od dr. Hupperta. Jaz sem ji dejala, naj pismo sežge. Ona je rekla, da bo pismo Faitu pokazala. Enkrat je poslal Huppert bolniškega strežaja po Mici in mi je ona razodela, da dr. Hupperta rada vidi in da se pogosto shajata. Ko je prišel Fait usodnega dne ob pol ene popoldne domov, sem mu prinesla kosilo v sobo. On je slonel pri mizi in rekel, da ne bo jedel, ker je bolan. Ko sem Miciki povedala, da pojde Fait na počitnice, mi je odgovoril: „Kar gre naj! Naj le gre! Še za maso bom dala! Takoj mu grem pomagat spravljati obleko, da bo preje odšel!“ Po teh besedah je odšla. Kmalu je prišla nazaj, vzela uhane iz ušes ter se potem zopet vrnila. Čez nekaj časa je prišla moja sestra in mi povedala, da je Fait skočil skozi okno. Takoj sem se podala v Faitovo sobo in sem našla Miciko na tleh. Jaz in drugi, ki so prišli takoj v sobo, smo jo položili na posteljo. Vprašala sem jo, če se je sama ustrelila, ona je prikimala in rekla: „Da!“ O Faitu ne vem nič slabega.

Priča Ivana Jesih je videla Faita, ko je skočil skozi okno; izgledal je zelo razburjeno.

Priča Rancinger: Umrla Mici Nik je bila moja prijateljica. Zelo nervozna je bila in je pogosto zmešano govorila. Dasi sta se s Faitom rada imela, mi je nekoč rekla, da ga bo pustila. Večkrat sta se radi ljubosumnosti med seboj skregala. Pripovedovala mi je tudi, da je šla z dr. Huppertom in inženirjem Červenkom k slaščičarju in da sta ji kupila bonbone. Huppert jo je zmerjal, zakaj da se spreha s svojim fantom, naj ga raje pusti, z doktorjem da bo bolj srečna. Jaz sem jo svarila pred doktorjem.

Priča Genovefa Kitzer izpove, da je Mici na smrtni postelji zahtevala dr. Hupperta. Ko je Huppert prišel, mu je rekla: „Gospod doktor, pomagajte mi! Saj ste me vendar radi imeli!“ Najprvo je rekla, da se je sama ustre-

lila, potem pa zopet zanikala. O Faitu ne ve priča nič slabega.

Priča Marija Odlaček: Jaz sem sosedica g. Faita. Slušala sem enkrat, ko sta se z Miciko kregala. Fait je bil zelo zaljubljen vanjo. Ona ni dvakrat enako govorila: enkrat je rekla, da ga ima rada, drugokrat zopet, da si bo drugo stanovanje poiskala, ker je Fait podla duša. Zabavala se je enkrat z dr. Huppertom in Červenkom. 2. julija sem sedela pred hišo, ko ji je prinesel Štolc pismo od dr. Hupperta, s katerim jo je k sebi vabil. Ženske, ki so bile zraven, so jo svarile pred doktorjem, a ona jih ni poslušala. Dne 4. julija sem slišala strel; hitela sem k njej v sobo in jo vprašala, kaj da je. Ona je dejala, da ji tiči krogla v prsih. Jaz sem jo nadalje vprašala, kdo jo je ustrelil in ona mi je odgovorila, da sama. Nato sem šla vun in sem poklicala g. dr. Žizka. Ko je dr. Žizek prišel, ji ni bilo po volji in je zahtevala dr. Hupperta. Ko je prišel Huppert, ga je objela. Fait je bil zelo priden in miren človek.

Priča Ana Rancinger izpove tako kakor druge priče.

Konec jutri.

Trst.

Izlet v Ljubljano se vrši ob vsakem vremenu v nedeljo dne 24. t. m. Vozni listki se dobivajo 1) v Trstu pri sodrugu Vavpotiču v „Delavskem Domu“; 2) v Sv. Križu pri sodr. Josipu Sedmaku in 3) v Nabrežini pri sodr. Frandoliču.

Končana stavka. Pristaniški delavci v prosti luki, ki so v četrtek stopili v stavko zaradi izpremenjenega delovnega časa, so se v ponedeljek zjutraj zopet vrnili na delo, ker je vodstvo glavnih skladišč ugodilo zahtevi delavcev, da ostane v veljavi po pogodbi iz leta 1907. določeni delovni čas.

Umetnost in književnost.

Odborova seja „Matice Slovenske“ bo v sredo, dne 20. septembra 1911 ob 6. zvečer v društvenih prostorih. Dnevni red: 1. Poročilo predsedništva. 2. Tisk letošnjih knjig, zlasti Mencingerjevih zbranih spisov. 3. Poročilo o popravah hiše. 4. Tajnikovo poročilo. 5. Slučajnosti.

ZADNJE VESTI.

Odmevi krvave nedelje na Dunaju.

Dunaj, 20. septembra. Današnja noč v Ottakringu je bila mirna. Vendar sta policija in vojaštvo že ob 3. popoldne zasedla okraj, ki je bil podoben vojaškemu taborišču. Vse odredbe glede na zadržanje hišnih vrat in javnih lokalov so še v veljavi.

Dunaj, 20. septembra. Sinoči zvečer so bile demonstracije v Favoritenu. Nekaj sto mladih fantov, katerim so se pridružili tudi odrasli delavci, je demonstriralo kričoč: Dajte nam mesa! Dajte nam kruha! Sodr. Pölzerin Tändler, ki sta bila slučajno v bližini, sta s pomočjo zapornikov pregovorila demonstrante, da so se mirno razšli.

Dunaj, 19. septembra. Pred okrajnim sodiščem so bile danes prve razprave zoper nedeljske ekscedente. Eden je bil obsojen na tri tedne zapora, ker je razbil šipo. Razprava zoper ostale se je preložila, da se zaslišijo še druge priče.

Demonstracija zoper draginjo v Celovcu.

Celovec, 20. septembra. Sinoči je bil protestni shod zoper draginjo, ki se ga je udeležilo 3000 delavcev in delavk. Izvajanja sodr. Grögra in Lukasa so pogosto prekinili ogorčeni medklici. Med zborovalci, ki so izrazili dunajskemu delavstvu svoje simpatije, je vladala velika razburjenost.

Izpremema v vojnem ministstvu.

Dunaj, 20. septembra. Včeraj se je izvršilo imenovanje generala Aufferberga za vojnega ministra; danes ga cesar zapriše.

Dunaj, 20. septembra. Odstopivši vojni minister baron Schönauich objavlja v „N. Fr. Presse“ naslednjo izjavo: „Razlogi mojega odstopa so čisto stvarni. Vse kombinacije, ki ga spravljajo v zvezo s protustavnimi dogodki, so napačne.“ Iz te izjave sledi, da je Schönauich za to odstopil, ker je ljudstvu naložil še premalo vojaških bremen.

Dunaj, 20. septembra. Izpremema v vojnem ministstvu ne bo prav nič vplivala na brambne predloge. Novi vojni minister Aufferberg je izjavil, da se z vložnimi predlogami popolnoma sklada.

Znižanje železniških tarifov.

Dunaj, 20. septembra. Železniško ministrstvo je odredilo 50%ono znižanje tarifov za prevoz krompirja, zelenjave in sočivja. Dalje tudi za turšico in otrobe.

Podraženje plzenjskega piva.

Praga, 19. septembra. Vse tri velike pivovarne v Plznu so sklenile splošno podraženje piva od 21. decembra t. l. za 3 krono pri hektolitru. Steklenica plzenjskega piva se podraži za 3 vinarje.

Gledališki igralec obsojen.

Praga, 20. sept. Nekdanjega saškega dvornega peveca Buriana, katerega toži saški kralj na plačilo globe zaradi prekoračenja dopusta, je večeraj tukajšnje deželno sodišče obsodilo v plačilo 15.000 mark, v povrnitev pravnih stroškov in 5 procentnih zamudnih obresti.

Dr. Smolaka izvoljen za deželnega poslanca.

Zader, 19. septembra. Pri večerajšnji deželnozborni volitvi v Splitu je bil za poslanca izvoljen dr. Smolaka.

Avstro-ogrsko pogajanja.

Budimpešta, 19. septembra. Grof Khuen Hedervary, finančni minister Lukach in poljedelski minister Serenyi so se snoči vrnili v Budimpešto. Jutri, v sredo, bo ministrski svet, na katerem se imajo rešiti razne tekoče zadeve, kjer pa se bo gotovo govorilo tudi o pogajanju z Avstrijo zaradi uvoza mesa.

Nemiri v Budimpešti.

Budimpešta, 19. septembra. Včeraj je prišlo v 7. mestnem okraju do večjih demonstracij proti draginji in do spopada s policijo. Več oseb, med njimi 5 redarjev, je ranjenih.

Častna zadeva v ogrskem parlamentu.

Budimpešta, 19. septembra. Med današnjo sejo sta se sprla načelnik ogrskega brzojavnega korospondenčnega urada dr. Rado in posl. Sümegi. Poslala sta si priče, ki so določili dvoboj na pištole na oddaljenost 30 korakov.

Kolera.

Dunaj, 20. sept. Po uradnih poročilih se je večeraj konstatiral slučaj kolere v občini Prellenkirchen pri Bruku ob Litvi. Umrl je nezaposlen pekovski pomočnik Jaroš Nachodil ki je 15. t. m. peš odpotoval iz Požuna proti Dunaju. V soboto, 16. t. m. so ga našli pod prostim nebom na polju mrtvega.

Praga, 20. sept. V Königswalde pri Schluckenauvi nanaglooma umrl tovarniški delavec ni imel kolere.

Reka, 20. sept. V izolirni bolnici na Sušaku je večeraj umrl delavec Anton Bonetič za sumljivimi znaki kolere. Truplo so obducirali in poslali čreva v Zagreb na bakteriološki institut. V občini Dragi pri Sušaku je obol delavec Segnan za sumljivimi simptomi kolere. Odpeljali so ga v bolnico.

Carigrag, 19. sept. Tekom zadnjih 24 ur se je med vojaštvom pojavilo 43 slučajev kolere. 11 vojakov je umrlo za kolero.

Volitve v bolgarsko sobranje.

Sofija, 19. septembra. V bolgarsko sobranje je izvoljenih: 190 vladnih pristašev, 7 radoslavistov, 6 stambulovistov, 5 agrarciev, 4 demokrati in 1 mladoliberaliec. Opozicijski voditelji Genadijev, Malinov, Radoslavič, Pešev in Tončev so izvoljeni.

Stolipinova smrt.

Kijev, 19. septembra. Neposredni vzrok Stolipinove smrti je bila oslabele srca. Ves dan se je zvijal v groznih bolečinah. Ob 9. je izgovoril zadnje besede: Obrnite me v stran! Pol ure pred smrtjo se je onesvestil.

Kijev, 20. septembra. Pogreb Stolipina bo v petek 22. septembra.

Kijev, 20. septembra. Med židovskim prebivalstvom vlada velika panika, ker se boji pogromov. Židje kar trumoma zapuščajo mesto. Generalni guverner je razglasil, da bo vsak nemir v kali zadušil.

Peterburg, 20. septembra. Kokovcev, ki začasno vodi posle ministrskega predsednika, je izjavil, da je skrajni čas, da se zajezi nacionalistično gibanje in da se začne novo življenje.

Španija pred revolucijo.

Madrid, 20. sept. Kraljevski dekret odpravlja ustavne garancije za vso Španijo.

Madrid, 20. sept. Splošna delavska zveza je sklenila generalno stavko za vso Španijo. Dan stavke se objavi pozneje.

Valencija, 19. sept. Stavkujoči so bili ob 3. popoldne gospodarji mesta. Med

Naročajte, ponudite, zahtevajte in pijte samo Tolstovrško slatino,

ki je edina slovenska ter najboljša zdravilna in namizna kislava voda. Od vsakega zaboja plača podjetje v narodne namene in organizacije 20 v, kamor naročnik določi.
Naslov: Tolstovrška slatina, pošta Guštanj, Koroško, kjer je tudi gostilna, letovišče in prenočišče. Svoji k svojim!

orožništvom in stavkujočimi so bili krvavi spopadi. Ob 5. je vojaštvo zasedlo vse mestne ulice.

Železničarska stavka na Irskem.

London, 19. sept. Stavka železničarjev na Irskem se močno razširja. Položaj je resen. Strajk je na treh velikih progah in sicer na Great Southern and Western, na Midland Great Western in na Great Northern of Ireland. Bati se je, da se ustavi ves promet. Shod železničarjev v Dublinu se je izrekel za splošno stavko. V nekaterih mestih so se primerili akti sabotaže.

London, 19. septembra. Železniška družba Great Southern na Irskem je prisiljena danes ustaviti lokalni promet. Poštni vlak med Dublinom in Corkom so stavkujoči napadli o polnoči pri postaji Thurles. Strojnik, kurjač in konduktarji so bili napadeni s kamenjem. Stavka se je tudi razširila na Quenstown. Položaj je posebno resen, ker tukaj sprejemajo vse pošiljke iz Amerike.

Odgovorni urednik Fran Bartl.
Izdaja in zalaga založba Zarje.
Tiska Učiteljska tiskarna v Ljubljani.

Pa kaj se to pravi,
Če trebuh boli?
Pri pametni glavi:

zavžij!

Krepčilo želodca,
potrebno v vsaki skrbni hiši!

Ljudska kakovost liter K 240.
Kabinetna kakovost " " 480.
Naslov za naročila: „FLORIAN“, Ljubljana.

Postavno varovano.

I. Jax & sin

Ljubljana

Dunajska c. 17

priporoča svojo
bogato zalogo

šivalnih
strojev

za rodbino in obrt.

Pisalni stroji Adler. Vozna kolesa

Cenikl zastonj in franko.

Sodrug! Agitirajte za socialno
demokratsko časopisje! Vsak so-
drug bodi naročnik našega lista,
vsaka družina naj čita „Zarjo“.

Sobni slikar Ferdinand Wolf v Kočevju
vzprejme tako

dva pomočnika.

Delo trajno tudi pozimi. Plačilni pogoji ugodni

Mlad kolarski pomočnik

se sprejme v trajno delo pri J. Mandelcu, ko-
larnica z električnim obratom v Kočevju.

Hotel Tratnik

„Zlata kaplja“

Ljubljana, Sv. Petra cesta št. 27
v bližini kolodvora.

Lepe zračne sobe. — Priznana fina ku-
hinja. — Izborne pijače. — Nizke cene.
Leplj gostilniški prostori in povsem na
:: novo urejeni velik senčnat vrt. ::

A. Rasberger

Ljubljana, Sodnijska ulica 5

Nič ne pomaga!
Moji gramofoni in
godbeni avtomati
: so le najboljši! :

Vse

na tukajšnjih in na zunanjih učnih za-
vodih vpeljane

šolske knjige

v predpisanih izdajah v veliki množini
vedno v zalogi

v trgovini s knjigami in muzikalijami

Kleinmayr & Bamberg

LJUBLJANA, Kongresni trg št. 2.

Seznami učnih knjig se dobivajo zastonj.

Laška in dunajska

- - kuhinja - -

Šelenburgova ul. 7

nasproti glavne pošte.

Vsak čas se dobe mrzla in gorka je-
dila, zmiraj sveže morske ribe in iz-
vrstno in ravno došlo vino „Brioni“.

Sprejme se abonente na kosilo in večerjo.

V prenovljenih prostorih in pod novim
ravnateljstvom se priporoča sl. občin-
stvu za obilen obisk.

Naznanilo.

Podpisani si usojam slavnemu p. n. občinstvu naznaniti, da sem otvoril

:: cvetlični salon ::

na Kongresnem trgu št. 3 v Zvezdi (vogal Kongresnega trga in Wolfve ulice)

in bodem istotam izdeloval sveže kot suhe vence in šopke s trakovi in
napisi, kakor vse drnge v to stroko spadajoče predmete v najnovejši obliki hitro, in točno,
ter zagotavljam najnižje cene. — Zunanja naročila pošiljam z obratno pošto.

Priporočam se za obilen poset in naročila ter bilježim

z velespoštovanjem

Viktor Korsika ml., umetni in trgovski vrtnar.

Naznanilo.

Slavnemu občinstvu vljudno naznanjam, da sem prevzel staroznano

gostilno „pri Travnu“

na Glincah št. 3.

Skrbel bom vedno za pristno vino, sveže pivo ter mrzlo in gorko kuhinjo.
Posebno se priporočam cenjenim društvom za razne prireditve ter cenjenemu
občinstvu sploh za obilen poset. — Spoštovanjem

A. I. PETRIČ.

Kavarna „Central“

Sv. Petra cesta št. 37 pri jubilejskem mostu

— se cenjenemu občinstvu in delavstvu toplo priporoča. —

S spoštovanjem

Štefan Miholič, kavarnar.

Na drobno!

Na debelo!

Vse vrste

šolskih knjig,

vse šolske potrebščine ter vse šol-
ske zvezke in preparacije
po najnižjih cenah brez konkurence priporoča

FR. IGLIČ

v Ljubljani, na Mestnem trgu št. 11—12.

Tehnični birô in podjetje zgradb

Ingenieur H. Uhlir, Ljubljana, Resljeva cesta 26

Strokovna izvršitev vseh vrst načrtov in proračunov, znan-
stvena mnenja, prevzeta zgradb

Delniška družba združenih pivovarn Žalec in Laški trg

Telefon št. 168.

v Ljubljani

priporoča svoje

izborna pivo v sodcih in steklenicah.

Zaloga v Spodnji Šiški.

Telefon št. 168.